

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13827432>

INGLIZ TILINING O‘ZBEKISTONDAGI AHAMIYATI

Jurayev O‘tkirbek Murodullo o‘g‘li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o‘qituvchisi

E-mail: otkirbekjurayev4@gmail.com

Sunatov Jo‘rabek Turg‘unbek o‘g‘li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o‘qituvchisi

E-mail: jurabek.sunatov6666@mail.ru

Jamilova Sevinchbonu Salohiddin qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ingliz tilining O‘zbekistondagi o‘rni va ahamiyati haqida ma‘lumot berilgan. Chet tillarini, ayniqsa ingliz tilini o‘rganish bo‘yicha olib borilayotgan ishlar bayon etilgan.

***Kalit so‘zlar:** chet tili, umumiy o‘rta ta‘lim, o‘rta-maxsus ta‘lim, hamkorlik, taraqqiyot, tadqiqot, individuallik.*

Inson dunyoga kelibdiki, tashqi muhitdan, tashqi olamdan doimo nimadir bilish, nimadir o‘rganish harakatida bo‘ladi. Chaqaloqlik paytida qanday ovqat yeyish kerakligini, 2-3 yoshga to‘lganda qanday yurish va yugurishni o‘rganadi. Yosh qanchalik katta bo‘lib boravergani sari o‘rgangan narsalari inson uchun kam ekanligini biladi, natijada yanada ko‘proq narsa o‘rganishga harakat qiladi. Odamzot uchun eng asosiy va muhim bilimlarni beradigan joy — ta‘lim muassasalari hisoblanadi [1].

Bundan olti asr avval buyuk o‘zbek yozuvchisi va o‘zbek tilining asoschisi Alisher Navoiy shunday degan edi: “til-biz uning qadrini ifoda eta olmaydigan marvariddir”. Buyuk shoir takidlaganidek, chet tillarni va ularning qadriyatlarini

o'rganish hali ham insonlarni karyera qilishi, jamiyatda o'z o'rni topish va hatto ona zaminimiz O'zbekistonning go'zal qiyofasini xalqaro sahnalarga olib chiqish uchun asosiy hamda zarur bolgan omil hisoblanadi. Shunday kerakli imkoniyatlarni bizga chet tillaridan biri bo'lgan ingliz tili bera oladi.

Bilamizki, O'zbekistonda insonning jinsi, tili, dini, e'tiqodi, millati, irqi hamda ijtimoiy mavqeyidan qat'iy nazar ta'lim olish huquqi kafolatlangan. Ta'lim olish jarayoni asosan quyidagi davrlarga bo'linadi:

- maktabgacha ta'lim va tarbiya;
- umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim (davlat maktablari, xususiy maktablar, president maktablari, litseylar);
- kasbiy ta'lim (tehnikumlar yoki kollej ta'limi)
- oliy ta'lim (universitetlar, institutlar);
- oliy ta'limdan keyingi ta'lim (doktorantura, mustaqil tadqiqotchilik);

Ushbu ta'lim jarayonlarida hozirgi kunda ma'naviy-ma'rifiy axloq bilan birga ingliz tilini o'qitishga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Ushbu e'tibor ta'limning dastlabki bosqichlaridan ya'ni maktabgacha ta'lim jarayonidan boshlanib, toki oliy ta'limdan keyingi davrgacha davom etmoqda. Xususan, bolalar bog'chasini rivojlantirish davlatni ijtimoiy, iqtisodiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirish demakdir. Buni esa hozirda ta'lim jarayoning ajralmas qismiga aylangan chet tilini o'qitish orqali amalga oshirish mumkin.

Hozirda nufuzli Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti tomonidan uch yilda bir o'tkaziluvchi tadqiqotlarga ko'ra Finlandiya yoshlari dunyodagi eng yuqori bilimlar darajasini ko'rsatishgan. Bu davlat yoshlari ayniqsa matematika, tabiiy fanlar, umumiy savodxonlik bo'yicha yuqori natijalarga erishishmoqda. Bunga ta'lim jarayoni yetita tamoyil: tenglik, bepul, individuallik, amaliyot, ishonch, xohish-istak, mustaqillik orqali olib borilmoqda.

Prezident Sh.Mirziyoyev tomonidan ta'lim tizimini takomillashtirish bo'yicha o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida Finlandiya ta'limini misol qilib, maktabda

o'qitish metodikasi o'zgarmasa, ta'lim sifati ham, mazmuni ham muhit ham o'zgarasligini ta'kidlaydi.

Chet tillari orasida ingliz tili eng ko'p so'zlashiladigan til hisoblanadi. Aniqlanishicha, bugungi kunda ingliz tili 2 milliard so'zlashuvchilariga ega bo'lgan, eng ko'p tushuniladigan tilga aylanib ulgurgan. U nafaqat ommaviy til balki o'z o'rganuvchilari uchun ma'lum sabablarga ko'ra, ahamiyatli bo'lgan til hisoblanadi. Xalqaro bozor iqtisodiyotida hamda milliy agentliklarda chet tilini bilgan shaxslar uchun talab juda ham yuqori. Ingliz tilining ta'sir doirasi 50 yoki 60 yil oldingiga nisbatan ancha kengaygan. Bunga bir necha sabablarni misol qilib olishimiz ham mumkin. Masalan, ingliz tili xalqaro BMT tashkilotining rasmiy tili, biznes, ommaviy axborot vositalari, online dunyo tili, bundan tashqari ko'plab akademiyalar tili hamdir.

Umuman olganda ingliz tilini kengayish doirasi O'zbekistonda mustaqillik erishgandan keyin boshlanishiga qaramasdan, yaqin davrgacha judayam sust holda, an'anaviy o'qitish uslubi (traditional way) bilan kechgan. Hozirda esa interaktiv darslar ko'proq kommunikativ uslubga tayangan holda, qiziqarli tarzda iduktiv (inductive way) va deduktiv (deductive) yo'l bilan til o'rganuvchilarni samarali o'qitilishiga bosqichma-bosqich erishilmoqda. Lekin shunga qaramay, ingliz tilida so'zlashish indeksi (EF English Proficiency Index) tadqiqotlariga ko'ra O'zbekiston 112 ta davlat orasida 88 o'rinda turmoqda. Reyting bo'yicha O'zbekiston Albaniya hamda Suriya o'rtasida joylashgan bo'lib, ingliz tilini bilish darajasi juda past deb baholangan davlatlar guruhiga kiritilgan.

Ushbu yillardan beri boshlang'ich ta'limdan keyingi ta'lim jarayonida konsullik tomonidan almashinilgan tajribalar asosida ingliz tilini o'qitilishi davom etmoqda. Ammo boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitilishi O'zbekiston Respublikasi sobiq Prezidenti I.A.Karimov tomonidan qabul qilingan 2012 yil 10 dekabrda PQ-1875-sonli "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroridan keyin boshlandi.

Unga ko'ra, 2013/2014 o'quv yilidan boshlab ingliz tilini boshlang'ich sinfning dastlabki yilidan o'qitilishi belgilandi

Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 13 maydagi “Oliy ta’lim muassasalariga o‘qishga qabul qilishda milliy hamda xalqaro baholash tizimlari sertifikatlarini tatbiq qilish choratadbirlari to‘g‘risida”gi 395-son qarorni qabul qildi. Unga ko‘ra, 2020-2021yildan boshlab oliy ta’lim muassasalariga imtihon topshiruvchi abuturiyentning fanlar majmuasiga chet tili kiritilgan holda chet tilini bilish bo‘yicha kamida B2 sertifikati bo‘lsa, unga ushbu blokdan test bajarishdan ozod etilishi hamda maksimal ball berilishi (qaysi blokda bo‘lsa) to‘g‘risida imtiyoz berildi. Lekin, ushbu qaror amalga oshirilgan davrning avvalida Davlat Test Markazining Chet tillarini egallash bo‘yicha boshqarma ma’lumotlariga ko‘ra, oliy ta’lim muassasalariga hujjat topshirgan 1 066 926 nafar abituriyentning 11 250 nafarida imtiyoz beruvchi xalqaro IELTS hamda milliy CEFR chet tili sertifikati mavjud bo‘lgan.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, barcha chet tillarining, ayniqsa ingliz tilining O‘zbekistondagi ahamiyati juda yuqoridir. Chunki juda ko‘plab ishlarni bajarishda va aksariyat korxonalarda ishlashda ingliz tilini bilish va o‘rganish talab etilmoqda. Tashkilot va korxonalarining boshqa korxonalar bilan o‘zaro hamkorligida hamkorlik bitimlarining imzolash va tuzishda ingliz tili juda muhim o‘rin egallamoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Sunatov, J. R. (2023, December). TA’LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: “Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions” (Vol. 1, No. 01).

2. Murodullo o‘g‘li, J. U. APPLICATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN TECHNICAL SYSTEMS IN ENGINEERING FIELDS.

3. Jurayev, O. M. o‘g‘li ., Suvonov, B. I. o‘g‘li ., & Xayriddinov, S. B. (2024). INKLYUZIV TA’LIMNI TASHKIL ETISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. GOLDEN BRAIN, 2(12), 105–108. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501150>

4. Jurayev, O. M. o‘g‘li ., Suvonov, B. I. o‘g‘li ., & Xayriddinov, S. B. (2024). PEDAGOGLARNI KASBIY RIVOJLANTIRISH. GOLDEN BRAIN, 2(12), 100–104. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11501095>

5. Хайриддинов, Ш. Б. (2024). ФИЛОСОФСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ. *Экономика и социум*, (2-2 (117)), 669-672.
6. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). О ‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO ‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).
7. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA’LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA’MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).
8. Suvonov, B., & Jamilova, S. (2024). SUN’IY INTELLEKTUAL TIZIMLARDA NOANIQ MANTIQNING AHAMIYATLILIGI VA UNING ANIQ MANTIQDAN FARQI. *Interpretation and researches*, (4 (26)).
9. Sa’dullayev, A., & Asrorov, O. (2024). THE ESSENCE OF NEW PEDAGOGICAL TERMS DURING THE REFORMS IMPLEMENTED IN THE FIELD OF EDUCATION. " *Science Shine* " *International scientific journal*, 14(1).
10. Suvonov, B. I. (2023). INFORMATION AND COMMUNICATION SYSTEMS FOR TECHNOLOGICAL PROCESS MANAGEMENT: A COMPREHENSIVE REVIEW. *Экономика и социум*, (11 (114)-2), 440-443.
11. Abduvaliyev, A. A., & Sunatov, J. T. (2024). IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISHDA TREND MEZONIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Экономика и социум*, (2 (117)-1), 69-73.
12. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.
13. Asror o‘g‘li, A. O., & Rahmon o‘g‘li, S. E. (2024). TA’LIMGA VEB PLATFORMALARNI JORIY ETISHNI TAHLIL QILISH. *GOLDEN BRAIN*, 2(8), 92-97.